

Nauczyciel i Szkoła 2019/2, nr 70
ISSN 1426-9899, e-ISSN 2544-6223
DOI: 10.14632/NiS.2019.70.171

Leszek Szewczyk

ORCID: 0000-0003-0424-3205

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wydział Teologiczny

Między tradycją a zmianą. 50 lat z historii dekanatu Mysłowice (1968–2018)

Between Tradition and Change.
50 Years of the History of the Deanery of Mysłowice (1968-2018)

STRESZCZENIE

Celem niniejszego opracowania jest spojrzenie z perspektywy pastoralno-teologicznej na najważniejsze wydarzenia z życia dekanatu myślowickiego w ostatnim półwieczu jego funkcjonowania. Po wstępnym wyjaśnieniu pojęć omówione zostało zagadnienie znaczenia dekanatu w strukturze Kościoła lokalnego. Wskazano kolejne etapy powstawania nowych parafii oraz rozwój budownictwa sakralnego na terenie dekanatu myślowickiego. W dalszej kolejności omówiono dane statystyczne odnoszące się do duchownych i wiernych świeckich dekanatu. Zaprezentowano również najważniejsze wydarzenia z najnowszej historii omawianego dekanatu. Na końcu przedstawiono wnioski i postulaty odnoszące się do dalszego jego funkcjonowania.

SUMMARY

The purpose of this study is to have a look at the life of the deanery of Mysłowice in the last half-century from the pastoral and theological perspective. After the initial explanation of terms, the author emphasizes the importance of the deanery in the structure of the local Church. The paper enumerates consecutive stages of the creation of new parishes and development of sacral architecture in the deanery of Mysłowice, which is followed by the analysis of the statistical data concerning the clergy and lay faithful of the deanery. The most important events of the latest history of the deanery in question have been presented. Eventually, the author presents conclusions and requests concerning further operations of the deanery of Mysłowice.

SŁOWA KLUCZOWE

Myslowice, dekanat mysłowicki, historia dekanatu, duszpasterstwo

KEY WORDS

Myslowice, the deanery of Myslowice, history of the deanery, pastoral ministry

Niebawem minie pięćdziesiąt lat od dnia, kiedy znakomity badacz historii Kościoła na Górnym Śląsku i jednocześnie długoletni proboszcz w Brzęczkowicach ks. Franciszek Maroń zapisał: „Po wojnie nastąpił i nadal się rozwija oparty na socjalizacji okres ogromnego rozwoju urbanizacji, uprzemysłowienia i technizacji – na skalę nawet dla stosunków w górnośląskim zagłębiu przemysłowym dotychczas niebywałą. W parze z tym nieuniknionym procesem społecznym, któremu podlega nasza rzeczywistość, kroczy laicyzacja, która ogranicza działalność Kościoła do ściśle religijnych funkcji duszpasterskich. W łączności z wcieleniem w czyn uchwał soborowych nie oznacza to bynajmniej uszczuplenia zadań kapłańskich, a raczej obciąża duchowieństwo tym większą odpowiedzialnością, aby olbrzymi kapitał żywej i autentycznej wiary, tętniącej w przeliczonych przejawach religijności ludowej, się nie zmarnował, ale kształtował postawę religijno-moralną człowieka o nastawieniu wyraźnie społecznym”¹.

Minione półwiecze to czas odpowiedzialnego kształtowania postaw religijno-moralnych ludzi zamieszkających na terenie dekanatu mysłowickiego. Dziś nie może być mowy o uszczupleniu zadań kapłańskich, co więcej, we wciąż zmieniających się uwarunkowaniach duszpasterskich do tych wcześniej istniejących dochodzą zadania wciąż nowe. Celem niniejszego opracowania jest spojrzenie z perspektywy pastoralnoteologicznej na najważniejsze wydarzenia z życia duchownych i wiernych świeckich dekanatu mysłowickiego w ostatnim półwieczu jego funkcjonowania. Po wstępnym wyjaśnieniu pojęć omówione będzie znaczenie dekanatu w strukturze Kościoła lokalnego. Wskazane zostaną etapy powstawania nowych parafii oraz budownictwo sakralne na terenie dekanatu mysłowickiego. Następnie będą przedstawione dane statystyczne odnoszące się do duchownych i wiernych świeckich oraz wymienione zostaną najważniejsze wydarzenia z najnowszej historii tegoż dekanatu. Na końcu zostaną przedstawione wnioski i postulaty odnoszące się do dalszego funkcjonowania dekanatu mysłowickiego.

¹ F. Maroń, *Stulecie dekanatu mysłowickiego na tle problemów narodowych i społecznych, związanych z rozwojem przemysłowym*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 3 (1970), s. 284.

Doprecyzowanie pojęć

Na wstępie wypada poczynić dwie uwagi odnoszące się to tytułu niniejszego opracowania. Doprecyzowania domaga się pojęcie „tradycja”. W nauczaniu Kościoła katolickiego wymienia się dwa zapisy tego słowa. Precyzyjnie różnice między poszczególnymi zapisami wyjaśnia *Katechizm Kościoła katolickiego*. „Od Tradycji apostołskiej należy odróżnić «tradycje» teologiczne, dyscyplinarne, liturgiczne i pobożnościowe, jakie uformowały się w ciągu wieków w Kościołach lokalnych. Stanowią one szczególne formy, przez które wielka Tradycja wyraża się stosownie do różnych miejsc i różnych czasów. W jej świetle mogą one być podtrzymywane, modyfikowane lub nawet odrzucane pod przewodnictwem Urzędu Nauczycielskiego Kościoła” (KKK 83). W niniejszym opracowaniu „tradycję” rozumie się jako „ogół obyczajów, norm, poglądów, zachowań itp. właściwych jakiejś grupie społecznej, przekazywanych z pokolenia na pokolenie”².

Drugim elementem tytułu wymagającym doprecyzowania są daty. Jako graniczne wskazano lata 1968 i 2018. Rozstrzygnięciem korzystniejszym jest jednak data początkowa przypadająca na rok 1969. Wówczas to dekretem ówczesnego ordynariusza dawny dekanat myślowicki podzielony został na dekanaty Mysłowice i Katowice-Wschód. A zatem od 1 lipca 1969 r. dekanat myślowicki przyjął kształt, który pozostaje niezmienny aż do dnia dzisiejszego³.

Dekanat i jego zadania

Jedną z możliwości podziału diecezji na mniejsze ośrodki duszpasterskie jest dekanat, który stanowi ogniwo pośrednie pomiędzy diecezją a parafią. Dekanat, należąc do Kościoła diecezjalnego, musi mieć odniesienie do celu istnienia diecezji, czyli do realizacji zbawczego dzieła Kościoła. Dekanat jest nie tylko zrzeszeniem parafii o charakterze administracyjnym, lecz zwartą całością i strukturą duszpasterską obejmującą część diecezji⁴. Przy erygowaniu dekanatu biskup powinien brać pod uwagę obyczaje wiernych, jego strukturę społeczną i geograficzno-historyczne uwarunkowania. Istotne są potrzeby sprawnego zarządzania, organizowania, koordynowania, ale także kontroli pracy duszpasterskiej (KPK kan. 555). Struktura dekanatu powinna być platformą

² *Słownik języka polskiego*; <https://sjp.pwn.pl/slowniki/tradycja.html> [dostęp: 14.10.2018].

³ H. Bednorz, *Dekret w sprawie podziału dekanatu myślowickiego na dekanaty Mysłowice i Katowice-Wschód*, „Wiadomości Diecezjalne” (katowickie) 37,9/10 (1969), s. 121.

⁴ R. Kamiński, *Diecezja i dekanat miejscem realizacji duszpasterstwa*, [w:] *Teologia pastoralna*, t. 2, red. tegoż, Lublin 2002, s. 114.

rozwijania dialogu i współpracy między duchownymi i wiernymi świeckimi. Za rozwój inicjatyw pastoralnych w dekanacie odpowiedzialni są w pierwszej kolejności dziekan, wicediekan, dekanalny ojciec duchowny i wszyscy pozostali księża pracujący w dekanacie. Odpowiedzialność ta spada również, między innymi, na osoby konsekrowane i katolików świeckich, w tym katechetów, organistów, pracowników mediów kościelnych, teologów świeckich, pracowników poradni kościelnych⁵.

Pierwszorzędnym celem i prawem Kościoła jest zbawienie dusz. „Tym prawem Kościół kierował się zawsze w swojej działalności, której celem było głoszenie Dobrej Nowiny i ewangelizacja. Temu celowi służyły także struktury, które Kościół tworzył i tworzy. Mają one wyłącznie funkcję służebną; nie są celem same w sobie, mają służyć Ludowi Bożemu, temu, by Kościół – wspólnota urzeczywistniał się tam, gdzie ludzie żyją i pracują”⁶.

Wśród celów istnienia dekanatu można wymienić: realizację zbawczego dzieła Kościoła i budowanie wspólnoty Kościoła; wspólną działalność pasterską (inicjowanie, promowanie, rozwijanie dobrych pomysłów, metod, form, inicjatyw duszpasterskich); umożliwienie księżom i katechetom pracującym na terenie dekanatu twórczej wymiany doświadczeń, związanej z ich permanentną formacją intelektualną, pastoralną i duchową; realizację duszpasterstwa ponadparafialnego (np. spowiedzi, nauki dla narzeczonych, spotkania dla młodzieży) oraz pomoc parafiom w otwarciu na inicjatywy diecezjalne i przez diecezję na Kościół powszechny.

Mysłowice – miasto i dekanat

Obecny dekanat Mysłowice pokrywa się z administracyjnym terenem miasta Mysłowice. Taka sytuacja ma miejsce od grudnia 1994 r., kiedy to dwie miejscowości, Imielin i Chełm Śląski, odłączyły się od Mysłowic i utworzyły samodzielne jednostki administracyjne. Dane statystyczne za rok 2017 opublikowane na stronie Urzędu Miasta Mysłowice wskazują, że liczba mieszkańców miasta na pobyt stały i czasowy wynosi 71 346 osób⁷. Z rocznych sprawozdań, dostarczanych przez proboszczów do Kurii Metropolitalnej w Katowicach,

⁵ J. Ostrowski, *Dekanat*, [w:] *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, Lublin 2006, s. 162–163.

⁶ W. Skworec, *Salus animarum suprema lex! Homilia Arcybiskupa Katowickiego na 150-lecie dekanatu myslowickiego* (23.09.2018); <https://www.archidiecezjakatowicka.pl/temat/archidiecezja/nauczanie-ks-arcybiskupa/Salus-animarum-suprema-lex> [dostęp: 29.09.2018].

⁷ *Mysłowice w liczbach*; <http://www.myslowice.pl/page/2260,myslowice-w-liczbach-.html> [dostęp: 20.09.2018].

wynika, że liczba katolików zamieszkałych we wszystkich parafiach dekanatu wynosi 68 643 osób⁸. Oznacza to, że odsetek katolików zamieszkałych w Mysłowicach jest wysoki i wynosi 96,21% ogólnej liczby mieszkańców. W 2017 r. w Mysłowicach zawarto 329 związków małżeńskich, w tym ślubów konkordatowych – 174 (53,70%). Liczba rozwodów w tym samym czasie wyniosła 164.

Współczesne Mysłowice cechują się lokalnym charakterem oddziaływania i funkcjami usługowo-przemysłowymi. Dostrzega się zjawisko suburbanizacji, polegające na wyludnianiu się centrum miasta przy jednoczesnym rozwoju strefy podmiejskiej. Rozwijają się zachodnie obrzeża Mysłowic oraz południowe peryferie. Jednocześnie dzisiejsze centrum miasta, czyli obszar dynamicznie rozwijający się w XIX wieku i początkach wieku XX, zmaga się z licznymi problemami degradacji tkanki miejskiej i marginalizacją znaczenia. Peryferyjne położenie Starego Miasta względem całego ośrodka miejskiego „przekłada się na brak więzi mieszkańców z pozostałymi dzielnicami, zwłaszcza południowych”⁹.

Nowe parafie oraz świątynie

Z obecnych 12 parafii dekanatu myślowickiego tylko połowa funkcjonowała pół wieku temu. Są to parafie: Mysłowice, pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa (dalej: NSPJ), Mysłowice-Brzezinka, pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny (dalej: Brzezinka), Mysłowice-Brzęczkowice, pw. Matki Bożej Bolesnej (dalej: Brzęczkowice), Mysłowice-Dzieckowice, pw. Wszystkich Świętych (dalej: Dzieckowice), Mysłowice-Krasowy, pw. Świętego Józefa (dalej: Krasowy) oraz Mysłowice-Morgi, pw. Świętego Jacka (dalej: Morgi).

Pozostałe parafie dekanatu erygowano w latach 1975–1993. Parafię pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny i św. Maksymiliana Kolbego w Mysłowicach-Janowie Miejskim (dalej: Janów) erygowano 1 października 1975 r. Znajdujące się w centrum Mysłowic kościoły pw. Krzyża Świętego oraz pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny (mariacki) przynależały do erygowanej w 1898 r. parafii NSPJ. Usamodzielnienie parafii Krzyża Świętego nastąpiło 25 maja 1980 r. Od 29 sierpnia 1987 r. parafia sprawuje również pieczę nad kościołem mariackim. Parafia pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Kosztowach (dalej: Kosztowy) erygowana została 22 marca 1981 r. Kolejną powstałą parafią w dekanacie myślowickim była parafia pw. Ścięcia Świętego Jana Chrzyciela

⁸ Archiwum Wydziału Duszpasterstwa Kurii Metropolitalnej w Katowicach.

⁹ W. Dragan, *Międzynarodowa ranga Mysłowic w 1913 r. jako wyraz centralnych funkcji granicznych*, „Studia Miejskie” 18 (2015), s. 160.

(dalej: Bończyk). Parafię erygowano 3 kwietnia 1988, a ostatecznie ustanowiono dekretem z 29 października 1989 r.¹⁰

Parafia pw. Matki Bożej Fatimskiej w dzielnicy Wesoła (dalej: Wesoła) funkcjonowała najpierw jako kuracja (od 1957), a 18 marca 1985 r. wydano dekret potwierdzający fakt istnienia parafii. Ostatnią parafią powstałą na terenie obecnego dekanatu myśłowickiego jest parafia pw. Ciała i Krwi Pańskiej w Myśłowicach-Ławkach (dalej: Ławki). Ostateczne ustanowienie parafii nastąpiło 1 stycznia 1993 r.

Miejszem gromadzenia się wspólnoty chrześcijańskiej jest świątynia. To w niej wierni przez słuchanie słowa Bożego, modlitwę i sprawowanie sakramentów świętych, uwielbiają Pana Boga i uświęcają się. Miejsce to jest także szczególnym obrazem Kościoła, świątyni Boga zbudowanej z żywych kamieni¹¹. *Obrzędy poświęcenia kościoła* przypominają prawdę, iż słusznie „od dawna nazywa się «kościołem» także budynek, w którym gromadzi się wspólnota chrześcijańska, aby słuchać słowa Bożego, razem się modlić, przystępować do sakramentów oraz sprawować Eucharystię”¹². Stąd też jako widzialna budowla dom ten jest znakiem Kościoła pielgrzymującego na ziemi i obrazem Kościoła triumfującego w niebie. Z obecnie istniejących w dekanacie myśłowickim trzynastu świątyń cztery zostały poświęcone w ostatnim pięćdziesięcioleciu. To kościoły w Janowie (poświęcony 8 grudnia 1974), Kosztowach (24 sierpnia 1992), Ławkach (10 września 1994) oraz na Bończyku (20 października 2004). Obecnie na terenie dekanatu znajdują się cztery klasztory należące do Sióstr Boromeuszek (na terenie parafii NSPJ w centrum Myśłowic), Sióstr Służebniczek NMP (Brzezinka, Wesoła), Księży Saletynów (Krasowy) oraz Dom zakonny Towarzystwa Jezusowego (jezuici) polskiej prowincji południowej. Na terenie dekanatu myśłowickiego znajduje się też siedem kaplic. Oprócz czterech kaplic znajdujących się w klasztorach i domach zakonnych, kaplice są także w Szpitalach nr 1 i nr 2 oraz w Areszcie Śledczym. W najnowszej historii dekanatu myśłowickiego ważnymi wydarzeniami były przeniesienie i odnowienie tzw. Kapliczki Jarlików (2000) oraz budowa i poświęcenie pomnika kardynała Augusta Hlonda (2002). Obydwa obiekty znajdują się obecnie w centrum Myśłowic, na placu Wolności.

¹⁰ R. Ryszka, *Dekanat Myśłowice – lata powojenne*. Wykład w czasie otwarcia wystawy w Muzeum Miasta Myśłowice pt. „Dekanat Myśłowice, historia i współczesność” (5.04.2018). Korzystano również z *Katalogów archidiecezji katowickiej* z lat 2014–2018.

¹¹ *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza*, Katowice 2001, s. 7.

¹² Tamże, s. 25.

Duchowni dekanatu myślowickiego

Prezbiterzy wyrastają ze wspólnoty parafialnej i w parafii realizują powierzone im posługi. Ich zadanie polega na gromadzeniu Ludu Bożego przez posługę słowa i sakramentów, rozwijaniu jego wiary, przewodniczenie mu i prowadzenie wszystkich do zjednoczenia w miłości. Prezbiterzy mają głosić słowo Boże, które sami z radością przyjęli, rozważać prawo Boże, wierzyć w to, co przeczytali, nauczać tego, w co uwierzyli, i pełnić to, czego innych nauczają. Słowem i przykładem powinni budować Kościół. Z radością i miłością, mocą Chrystusa, powinni pełnić posługę uświęcania, składać wraz z duchowymi ofiarami wiernych Chrystusową Ofiarę, włączać ludzi przez chrzest do Ludu Bożego, odpuszczać grzechy w imieniu Chrystusa i Kościoła w sakramencie pokuty i pojednania, umacniać chorych, namaszczać ich świętym olejem, w różnych porach dnia składać Bogu uwielbienia, dziękczynienia i prośby. Mają czynić to wszystko, pamiętając, że zostali wzięci z ludu i dla ludzi ustanowieni, aby im pomagać w dążeniu do Boga¹³. Jan Paweł II w Liście do kapłanów z okazji Jubileuszu Odkupienia zaznacza: „To jest tak bardzo ważne dla nas: ażeby nie ogarniała nas pokusa «nieużyteczności», że jesteśmy niepotrzebni. Bo to nieprawda. Jesteśmy potrzebni bardziej niż kiedykolwiek – bo Chrystus jest potrzebny bardziej niż kiedykolwiek! Dobry Pasterz jest potrzebny bardziej niż kiedykolwiek!”¹⁴. Świat współczesny potrzebuje kapłana, który potrafi dotrzeć do tych, którzy już odeszli od praktyk religijnych, zagubili się i sami już nie potrafią wrócić. Jest zdolny z odwagą wychodzić ku człowiekowi, szukać go, z miłością spotykać się z nim i prowadzić go na spotkanie z Chrystusem¹⁵.

Od początku istnienia dekanat myślowicki cieszył się posługą wielu znakomitych duszpasterzy. Z niego również wywodzą się liczni duchowni, którzy przeszli do historii diecezji katowickiej, a nawet Kościoła w Polsce. Do związanych z dekanatem i szczególnie zasłużonych w pierwszym wieku jego istnienia należy wymienić Sługę Bożego kardynała Augusta Hlonda, Sługę Bożego ojca Pawła Barańskiego, biskupa Teodora Bromboszcza, księży: Jana Kudereę, Franciszka Maronia i Antoniego Chlondowskiego. Wśród kapłanów pochodzących z dekanatu myślowickiego i działających w ostatnim pięćdziesięcioleciu wymienić należy między innymi biskupów: Janusza Zimniaka i Piotra Gregera oraz księży: Romualda Raka i Mariana Zielnioka. W uznaniu zasług dla

¹³ *Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów*, Katowice 1999, s. 73; K. Drews. *Posługa kapłana w nauczaniu Jana Pawła II w czasie pielgrzymek do Ojczyzny*, „Studia Gdańskie” 30 (2012), s. 88.

¹⁴ Jan Paweł II, *Listy Ojca Świętego do wszystkich kapłanów Kościoła na Wielki Czwartek (1979–1997)*, Kraków 1998, s. 115.

¹⁵ K. Fryzeł, *Kapłan przewodnikiem w wierze*, „Homo Dei” 82/2 (2013), s. 51.

wieloletniej pracy duszpasterskiej 13 stycznia 2013 r. Rada Miasta Mysłowice, na wniosek mieszkańców i radnych, nadała księżom Gerardowi Gulbie i Janowi Michalskiemu wyróżnienie „Zasłużony dla Miasta Mysłowice”¹⁶.

Dziedkan powinien być prezbiterem pełniącym funkcje duszpasterskie, zamieszkującym na terenie dekanatu, posiadającym uznanie i autorytet wśród duchowieństwa i wiernych z powodu swojej wiedzy i roztropności, pobożności i apostołskiej gorliwości, odpowiednim, aby biskup mógł mu powierzyć uprawnienia w odniesieniu do dekanatu, zdolnym do potęgowania i kierowania wspólną działalnością duszpasterską na powierzonym sobie terytorium¹⁷. W ostatnim półwieczu funkcję dziekana myślowickiego pełnili: ks. Franciszek Maroń (1964–1969), ks. Augustyn Rychlikowski (1969–1978), ks. Paweł Bednorz (1978–1984), ks. Gerard Gulba (1984–2002), ks. Krzysztof Kasza (2003–2013) i ks. Rafał Ryszka (2014–).

W latach 1968–2018 w dekanacie myślowickim posługę duszpasterską pełniło 316 duchownych. W tej liczbie było 50 proboszczów, 237 wikarych oraz 29 rezydentów, emerytów oraz duchownych pełniących inne funkcje. O żywotności poszczególnych parafii świadczy również liczba powołań kapłańskich. W analizowanym okresie sakramentu święceń udzielono 90 kapłanom wywodzącym się z parafii dekanatu myślowickiego. Dane powyższe ilustruje tabela nr 1.

Tabela 1. Duchowni pracujący i pochodzący z parafii dekanatu myślowickiego

Parafia	Proboszczowie	Wikariusze	Inni	Księża pochodzący z parafii
NSPJ	5	53	14	22
BOŃCZYK	3	17	0	6
KRZYŻ	8	34	0	5
BRZEZINKA	3	22	0	11
BRZĘCZKOWICE	6	36	0	12
DZIEĆKOWICE	4	0	0	7
JANÓW MIEJSKI	3	29	2	4

¹⁶ R. Ryszka, *Dekanat Mysłowice – lata powojenne...*

¹⁷ Kongregacja ds. Biskupów, *Instrukcja na temat pasterskiej posługi biskupów „Ecclesiae imago”*, Watykan 1973, nr 187. Szerzej: J. Adamczyk, *Urząd dziekana w aspekcie prawnokanonicznym*, „*Annales Canonici*” 13 (2017), s. 9–37.

Parafia	Proboszczowie	Wikariusze	Inni	Księża pochodzący z parafii
KOSZTOWY	4	0	0	3
KRASOWY	5	17	12	6
MORGI	4	8	0	3
WESOŁA	4	21	1	11
ŁAWKI	1	0	0	0
Razem	50	237	29	90

Wierni świeccy

Najprostsza definicja osoby świeckiej mówi, że jest to każdy ochrzczony wierny, który nie należy do stanu duchownego ani zakonnego¹⁸. Zaś *Katechizm Kościoła katolickiego* podaje, że „właściwością stanu ludzi świeckich jest życie wśród świata i spraw doczesnych”¹⁹. Wśród wielu różnych miejsc w Kościele, w których ludzie świeccy mogą realizować swoje powołanie, na szczególną uwagę zasługuje parafia. Jest to bowiem najbliższe katolikom środowisko związane z wyznawaniem i rozwojem swojej wiary na rozmaite sposoby. Wszystkie formy zaangażowania wiernych w parafii są ważne, gdyż zazwyczaj dotyczą one różnych sfer życia religijnego²⁰.

Jak już wcześniej zaznaczono, ogólna liczba katolików zamieszkałych we wszystkich parafiach dekanatu wynosi 68 643 osób. W Polsce jedną z form badania religijności są dane dotyczące dominicantes, czyli osób uczestniczących w niedzielnej liturgii. Według danych Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego, w 2016 r. w niedzielnej mszy św. uczestniczyło 36,7% zobowiązanych katolików, a w archidiecezji katowickiej wskaźnik ten wynosi 38,1²¹. Do parafii o najwyższych wskaźnikach dominicantes w dekanacie myślowickim należą obecnie parafie Ławki (80,36%), Dzieckowice (45,83%) i Kosztowy (41,18%).

¹⁸ Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie*, „*Christifideles laici*”, Wrocław 1989, nr 45.

¹⁹ KKK 897.

²⁰ P. Duksa, *Rola i zadania świeckich we współczesnej parafii*, „*Studia Redemptorystowskie*” 13 (2015), s. 274–275.

²¹ *Religijność w Europie*; <http://info.wiara.pl/doc/2095874.Religijnosc-w-Europie> [dostęp: 25.07.2017].

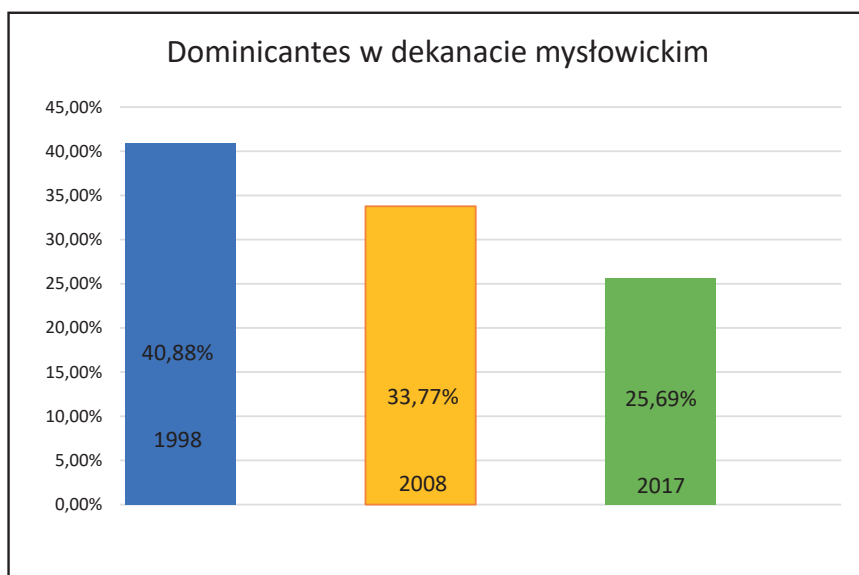
Z kolei wskaźniki najniższe charakteryzują parafie znajdujące się w centrum Mysłowic: Krzyża Świętego (17,64%), NSPJ (21,04%) oraz Janów (22,48%). Wskaźniki dominantes w parafiach dekanatu myślowickiego z roku 2017 ilustruje tabela nr 2.

Tabela 2. Wskaźniki dominantes w parafiach dekanatu myślowickiego

Parafia	1998		2008		2017	
	Wierni	Dominantes	Wierni	Dominantes	Wierni	Dominantes
NSPJ	16 500	42,73% 7 051	15 250	26,87% 4 093	14 000	21,04% 2 946
BOŃCZYK	8 000	26,69% 2 135	7 420	26,68% 1 980	6 900	26,07% 1 799
KRZYŻ	5 900	30,31% 1 788	6 400	23,27% 1 489	5 800	17,64% 1 023
BRZEZINKA	5 003	49,83% 2 493	4 715	48,93% 2 307	4 700	29,40% 1 382
BRZĘCZKOWICE	12 250	35,43% 4 340	11 350	30,74% 3 489	9 600	24,07% 2 311
DZIEŃKOWICE	1 380	56,23% 776	1 210	62,40% 755	1 200	45,83% 550
JANÓW MIEJSKI	10 450	32,89% 3 437	9 673	27,44% 2 654	8 961	22,48% 2 014
KOSZTOWY	2 234	70,55% 1 576	2 231	57,82% 1 290	2 596	41,18% 1 069
KRASOWY	2 800	51,68% 1447	3 750	51,65% 1 937	3 816	25,63% 978
MORGI	2 600	64,62% 1 680	2 950	40,34% 1 190	4 251	26,77% 1 138
WESOŁA	5 700	45,61% 2 600	5 764	39,61% 2 283	5 821	27,83% 1 620
ŁAWKI	800	96,38% 771	875	81,03% 709	998	80,36% 802
RAZEM	73 617	30 094	71 588	24 176	68 643	17 632
		40,88%		33,77%		25,69%

Ogólne określenie kontekstu społeczno-kulturowego dla religii i Kościoła w Polsce można obecnie nazwać terminem: „społeczeństwo czasu transformacji”. Wprawdzie z wielu powodów Polskę ominął sekularyzm galopujący, choć wielu socjologów religii wskazuje na sekularyzm pełzający, który powoli doprowadza do erozji tradycyjnej religijności²². Stan zagrożenia podstawowych wartości w konfrontacji z marksizmem w okresie komunistycznym przyczynił się do tego, że procesy sekularyzacyjne w Polsce nie były tak silne, jak w krajach zachodnich. Sytuacja ta przeciwdziałała sekularyzacji spontanicznej, która występowała w społeczeństwach znieczulonych poczuciem pozornego bezpieczeństwa²³. Sekularyzacja ta dotyka również coraz wyraźniej wiernych dekanatu myślowickiego. Objawia się to między innymi spadkiem wskaźnika dominantes o ponad 15% w ciągu ostatniego dwudziestolecia (zob. Diagram 1).

Diagram 1. Dominicantes w dekanacie myślowickim

W dekanacie myślowickim, tak jak w Polsce, dokonuje się proces zmiany typu religijności: od dziedziczonej do religijności z wyboru, czyli w pełni świadomej, przeżywanej. Ma to miejsce w różnych ruchach, wspólnotach i stowarzyszeniach religijnych. W dekanacie myślowickim ruchy te wciąż odgrywają

²² W. Śmigiel, *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, „Roczniki Teologiczne” 61, 6 (2014), s. 43.

²³ J. Majka, *Historyczno-kulturowe uwarunkowania katolicyzmu polskiego*, „Chrześcijanin w Świecie” 12, 10 (1980), s. 33–34.

znaczną rolę i można im zawdzięczać podtrzymywanie religijności, bo są niejako siłą napędową pozytywnych przemian w lokalnym katolicyzmie²⁴.

O zaangażowaniu duchownych i wiernych świeckich dekanatu myśłowickiego świadczą liczne inicjatywy religijne, charytatywne i kulturalne. Duże znaczenie dla najnowszej historii miasta i dekanatu miało zatwierdzenie w roku 2000 św. Jana Chrzciciela patronem Miasta Myśłowic²⁵. Do najważniejszych ponadparafialnych inicjatyw religijnych należą Orszaki Trzech Króli, Ekstremalne Drogi Krzyżowe czy tzw. Noce Konfesjonałów. Również do wspólnych inicjatyw dekanalnych należy zaliczyć udostępnienie wiernym kaplicy wiecznej adoracji oraz stałego konfesjonału.

Mieszkańcy Myśłowic wielokrotnie dawali świadectwo swojej troski o najbardziej potrzebujących członków społeczności dekanatu. Festyny charytatywne, których początek datuje się na lata osiemdziesiąte ubiegłego wieku i zainicjowane przez festyn „Ochronka”, organizowany przez parafię NSPJ, dzisiaj weszły na stałe do kalendarza wydarzeń integrujących mieszkańców poszczególnych parafii dekanatu. Przy wielu parafiach organizowane są także różne formy działalności charytatywnej: prowadzenie ochronek, wsparcie najuboższych czy organizowanie wyjazdów kolonijnych dla najuboższych mieszkańców wspólnot parafialnych. To z dekanatem myśłowickim związane są początkowe lata działalności Stowarzyszenia „Hospicjum Cordis”.

Wśród ważnych wydarzeń kulturalnych mających miejsce na terenie dekanatu myśłowickiego należy wymienić dawniejsze festiwale „Świat Innego”, a także odbywający się cyklicznie koncert ekumeniczny „Bądź jak Jezus”. W wielu parafiach dekanatu istnieją chóry parafialne, schole i zespoły śpiewacze.

Wspólnoty zakonne na terenie dekanatu prowadzą działalność wychowawczą i edukacyjną. Od wielu lat w Myśłowicach Zgromadzenie Sióstr Boromeuszek prowadzi ośrodek opiekuńczo-wychowawczy. Pierwotnie nosił on nazwę Zakładu Wychowawczego „Caritas” dla sierot społecznych i dzieci opóźnionych w rozwoju (1951–1990), a następnie Specjalnego Ośrodka Wychowawczego (1990–2015). Powołane do życia w 2015 r. Centrum Opiekuńczo-Wychowawcze „Nadzieja” odpowiedzialne jest za prowadzenie w Myśłowicach 4 placówek typu socjalizacyjnego. Ojcowie jezuici w 2014 r. przejęli Górnośląską Wyższą Szkołę Pedagogiczną im. Kardynała Augusta Hlonda w Myśłowicach. We wrześniu 2015 r. zostało otwarte Publiczne Gimnazjum Jezuitów w Myśłowicach, któremu patronuje św. Andrzej Bobola. W następnym

²⁴ *Sekularyzacja, ale pelzająca* – ks. prof. Zareba o religijności Polaków; <https://ekai.pl/sekularyzacja-ale-pelzajaca-ks-prof-zareba-o-religijnosci-polakow/> [dostęp: 20.02.2017].

²⁵ D. Zimoń, *List Metropolity do Rady i Władz Miasta Myśłowice z okazji ogłoszenia św. Jana Chrzciciela patronem miasta*, „Wiadomości Archidiecezjalne” (katowickie) 68, 11 (2000), s. 489–490.

miesiącu rozpoczął działalność akademicką Wydział Zamiejscowy Nauk Humanistycznych i Społecznych w Mysłowicach Akademii Ignatianum w Krakowie. Obecnie jezuici prowadzą także Publiczną Szkołę Podstawową.

Do najnowszej historii Mysłowic wpisały się Światowe Dni Młodzieży. Dekanat myślowicki w lipcu 2016 r. gościł grupę ok. 4500 młodych ludzi z prawie 40 krajów świata. W kilku kościołach odbywały się katechezy w różnych grupach językowych (angielski, niemiecki, włoski, polski). Zorganizowane były międzynarodowe imprezy i modlitwy na myślowickim rynku oraz w Parku Słupna.

Wnioski i postulaty

Przedstawione wyżej formy aktywności zarówno duchownych jak i wiernych świeckich sprawiły, że ostatnie półwiecze dekanatu myślowickiego było czasem owocnym. W poszczególnych parafiach realizowała się zbawcza misja Kościoła i dostępne w niej konieczne do zbawienia środki, jakie pozostawił nam Chrystus: słowo Boże, sakramenty święte, przewodnictwo duszpasterzy²⁶.

Pojawiły się również kolejne wyzwania stojące tak przed duchownymi jak i wiernymi świeckimi. W dekanacie myślowickim religijność posiada swoje kształty i formy, a jednocześnie przechodzi swoistą metamorfozę. Podobnie jak w całej Polsce, tak i w Mysłowicach Kościół jawi się jako „bastion z wieloma rysami”. Jednocześnie można w nim zauważyć jeszcze sporo uspiętego potencjału, który może prowadzić do rewitalizacji religijności i swobodnego świadectwa religijnych myślowiczian wobec sekularyzującego się otoczenia²⁷.

Zdaniem byłego dziekana ks. Gerarda Gulby charakterystyczne dla dekanatu myślowickiego jest to, „że oprócz dużych, wielkomiejских czy osiedlowych parafii zawiera także wspólnoty małe, wiejskie, w których pracuje jeden tylko kapłan”²⁸. W Mysłowicach jest zauważalny podział miasta ze względu na rozwarstwienie społeczne. „Dzielnice południowe są typowo dzielnicami podmiejskimi z zabudową jednorodziną. Wśród nich znajdują się enklawy zabudowy willowej, co sprawia, że ta część miasta jest kojarzona z najbardziej zamożnymi mieszkańcami. Modernistyczne osiedla w Mysłowicach oraz część śródmiejska Mysłowic są zamieszkałe w znakomitej większości przez ludność średnio zamożną. Dzielnicami, które są zdominowane przez

²⁶ W. Skworc, *Salus animarum suprema lex!*...

²⁷ J. Mariański, *Religijność młodzieży polskiej w procesie przemian*, „Zeszyty Naukowe KUL” 53, 2 (2010), s. 60.

²⁸ M. Rzepka, *Dekanat Mysłowice*, „Gość Niedzielny”, 71 (1998), nr 49 (dodatek katowicki), s. 21.

najniższe warstwy społeczne, są dzielnice stare lub przemysłowe. Wśród nich można wymienić dzielnice Piasek, Rymera oraz Stare Miasto. Są to najniebezpieczniejsze dzielnice w mieście charakteryzujące się największym odsetkiem rozbojów i często występują w nich zjawiska patologiczne²⁹. Sytuacja ta wpływa również na znaczne zróżnicowanie aktywności religijnej mieszkańców poszczególnych dzielnic oraz konieczność dostosowania adekwatnych do potrzeb wiernych form działalności duszpasterskiej. I tu w przemianach religijności mieszają się aspekty pozytywne i negatywne; odchodzenie od tradycyjnych wartości religijnych i ich pogłębianie, co następuje na skutek działalności ewangelizacyjnej. Tradycyjna pobożność opierała się na silnych związkach struktury lokalnej. Po rozpadzie sąsiedzkich więzi społecznych ta religijność straciła ów punkt oparcia.

Jedną z propozycji ożywienia życia religijnego może być zalecenie płynące z II Synodu Archidiecezji Katowickiej: „Na terenach aglomeracji wielkomiejskich zaleca się przeprowadzanie misji obejmujących również większą liczbę parafii (na przykład całe miasto)³⁰. Papież Franciszek zachęcił uczestników Międzynarodowego Kongresu Duszpasterstwa Wielkich Miast do przyjęcia postawy Kościoła samarytańskiego. Zaproponował również kilka podstawowych rozwiązań dla współczesnego duszpasterstwa. Mówił o „prawdziwej przemianie kościelnej”, gdzie wszystko trzeba robić, wychodząc od poczucia misyjności. Trzeba zmienić sposób myślenia: z przyjmowania na wychodzenie, zamiast oczekiwania, aż przyjdą, wychodzić, aby ich szukać. Wychodzić, aby spotykać, słuchać, błogosławić, iść z ludźmi i ułatwiać im spotkanie z Panem. „Musimy nauczyć się wzbudzać wiarę³¹”.

Za zakończenie niniejszego opracowania niech posłużą słowa abpa Wiktora Skworca wygłoszone z okazji 150-lecia dekanatu mysłowickiego: „Dekanat mysłowicki otrzymał jeszcze jedną wielką łaskę! Tu «zamieszkała» Maryja z Dzieciątkiem; czczona jako Matka Boża Mysłowicka. To Ją prosicie o wyjednanie

²⁹ R. Przeliorz, *Rewitalizacja Mysłowic w kontekście przemian historycznych i strukturalnych*, Katowice 2015; <http://mdhmyslowice.pl/index.php/login/ciekawe-artykuly/429-praca-licencjacka-rewitalizacja-myslowic-w-kontekście-przemian-historycznych-i-strukturalnych?bDVhTUcxa2jX aHdZMjA1YW1GSGJlcGhSemwzVERKdmVVMUVSV EZNVkVGNFRVUktkekpvcXBz> [dostęp: 19.10.2018].

³⁰ *Wysłuchani w Ducha. Uchwały II Synodu Archidiecezji Katowickiej*, Katowice 2016, pkt 258.

³¹ Franciszek, *Przemówienie do uczestników II fazy Międzynarodowego Kongresu Duszpasterstwa Wielkich Miast*; <http://dde.warszawa.pl/index.php/materialy/czytelnia/464-qmuisimy-nauczysiwzbudza-wiarq-duszpasterstwo-wielkich-miast> [dostęp: 9.10.2018].

łaski wiary, nadziei i miłości, bez których człowiek, a tym bardziej chrześcijanin, nie może żyć ani się rozwijać³².

BIBLIOGRAFIA

- Adamczyk J., *Urząd dziekana w aspekcie prawnokanonicznym*, „Annales Canonici” 13 (2017).
- Bednorz H., *Dekret w sprawie podziału dekanatu myślowickiego na dekanaty Mysłowice i Katowice-Wschód*, „Wiadomości Diecezjalne” (katowickie) 37, 9/10 (1969).
- Dragan W., *Międzynarodowa ranga Mysłowic w 1913 r. jako wyraz centralnych funkcji granicznych*, „Studia Miejskie” 18 (2015).
- Drewny K., *Posługa kapłana w nauczaniu Jana Pawła II w czasie pielgrzymek do Ojczyzny*, „Studia Gdańskie” 30 (2012).
- Duksa P., *Rola i zadania świeckich we współczesnej parafii*, „Studia Redemptorystowskie” 13 (2015).
- Franciszek, *Przemówienie do uczestników II fazy Międzynarodowego Kongresu Duszpasterstwa Wielkich Miast*; <http://dde.warszawa.pl/index.php/materialy/czytelnia/464-qmusimy-nauczyci-wzbudza-wiarq-duszpasterstwo-wielkich-miast> [dostęp: 9.10.2018].
- Fryzeł K., *Kapłan przewodnikiem w wierze*, „Homo Dei” 82, 2 (2013).
- Jan Paweł II, *Adhortacja apostołska o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie*, „Christifideles laici”, Wrocław 1989.
- Jan Paweł II, *Listy Ojca Świętego do wszystkich kapłanów Kościoła na Wielki Czwartek (1979–1997)*, Kraków 1998.
- Kamiński R., *Diecezja i dekanat miejscem realizacji duszpasterstwa*, [w:] *Teologia pastoralna*, t. 2, red. tegoż, Lublin 2002.
- Kongregacja ds. Biskupów, *Instrukcja na temat pasterskiej posługi biskupów*, „Ecclesiae imago”, Watykan 1973.
- Majka J., *Historyczno-kulturowe uwarunkowania katolicyzmu polskiego*, „Chrześcijanin w Świecie” 12, 10 (1980).
- Mariański J., *Religijność młodzieży polskiej w procesie przemian*, „Zeszyty Naukowe KUL” 53, 2 (2010).
- Maroń F., *Stulecie Dekanatu Myślowickiego na tle problemów narodowych i społecznych, związanych z rozwojem przemysłowym*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 3 (1970).

³² W. Skworec, *Salus animarum suprema lex!*...

Mysłowice w liczbach, <http://www.myslowice.pl/page/2260,myslowice-w-liczbach-.html> [dostęp: 20.09.2018].

Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza, Katowice 2001.

Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów, Katowice 1999.

Ostrowski J., *Dekanat*, [w:] *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, Lublin 2006.

Przeliorz R., *Rewitalizacja Mysłowic w kontekście przemian historycznych i strukturalnych*, Katowice 2015; <http://mdhmyslowice.pl/index.php/login/ciekawe-artykuly/429-praca-licencjacka-rewitalizacja-myslowic-w-kontekscie-przemian-historycznych-i-strukturalnych?bDVhTUcxa2JXaHdZMjA1YW1GSGJlcGhSemwzVERKdmVVMUVSVEZNVkVGNFRVUktkekpvcXBz> [dostęp: 19.10.2018].

Religijność w Europie; <http://info.wiara.pl/doc/2095874.Religijnosc-w-Europie> [dostęp: 25.07.2017].

Ryszka R., *Dekanat Mysłowice – lata powojenne*. Wykład w czasie otwarcia wystawy w Muzeum Miasta Mysłowice pt. „Dekanat Mysłowice, historia i współczesność” [dostęp: 5.04.2018].

Rzepka M., *Dekanat Mysłowice*, „Gość Niedzielny”, 71 (1998), nr 49 (dodatek katowicki).

Sekularyzacja, ale pelżająca – ks. prof. Zaręba o religijności Polaków; <https://ekai.pl/sekularyzacja-ale-pelzajaca-ks-prof-zareba-o-religijnosci-polakow/> [dostęp: 20.02.2017].

Skworc W., *Salus animarum suprema lex! Homilia Arcybiskupa Katowickiego na 150-lecie dekanatu myslowickiego* (23.09.2018); <https://www.archidiecezjakatowicka.pl/temat/archidiecezja/nauczanie-ks-arcybiskupa/Salus-animarum-suprema-lex> [dostęp: 29.09.2018].

Śmigiel W., *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, „Roczniki Teologiczne” 61,6 (2014).

Wysłuchani w Ducha. Uchwały II Synodu Archidiecezji Katowickiej, Katowice 2016.

Zimoń D., *List Metropolity do Rady i Władz Miasta Mysłowice z okazji ogłoszenia św. Jana Chrzciciela patronem miasta*, „Wiadomości Archidiecezjalne” (katowickie) 68, 11 (2000).